

IS NEDERLAND ALS BOSLAND EEN LUCHTKASTEEL?

Bosstrategie barst van ambitie, maar ontbeert geld

Nederland wil weer het 'Holtland' worden uit het begin van de middeleeuwen met dichte bossen in grote delen van het land. De overheid heeft stevige ambities om de komende tien jaar met de aanplant van 100 miljoen bomen CO₂ vast te leggen ten gunste van het klimaat. Komt Nederland als bosland in zicht of is het een luchtkasteel?

Rijk en provincies willen 19.000 ha bos aanplanten buiten de bestaande natuurgebieden en hebben hiervoor nadrukkelijk de particuliere grondbezitters op het oog. Ook het Natuurnetwerk Nederland moet worden uitgebreid met 15.000 ha extra bos vanuit zowel particulieren als de grote terreinbeheerders. Voor de laatste 3.400 ha uit het plan is wel geld gereserveerd, maar is niet helemaal duidelijk voor wie. Het vloeit allemaal voort uit de bosstrategie van ministerie en provincies samen. Daarin staat centraal dat het

bosareaal in 2030 met 10 procent moet zijn toegenomen naar 407.000 hectare.

In de startblokken

Particulieren doen graag mee aan de massale bosaanplant, blijkt uit een recent onderzoek van de Federatie Particulier Grondbezit (FPG). Een derde van de leden staat in de startblokken, nog een derde ziet voorzichtig mogelijkheden en een derde houdt zich vooralsnog afzijdig. Berend Pastoor, directeur van de FPG, juicht het toe dat de overheid bosaanplant wil stimuleren en daarbij ook kijkt naar land-

goedeigenaren en boeren. 'Zij willen wel, maar dan met boter bij de vis,' stelt hij.

Daarmee roert hij meteen het grote probleem aan. Bosaanleg kost veel geld. Wie gaat het allemaal betalen? Bovendien, waar gaan we de benodigde grond vinden? Bij die twee vragen wringt de schoen. 'Ambitie en realiteit zijn daarbij aardig uit het lood geslagen. In de Tweede Kamer bieden de Kamerleden tegen elkaar op voor meer bos, maar zonder geld en ruimte gaat dat niet lukken. We zien graag meer realiteitszin in het debat.'

KOOLSTOFCERTIFICATEN

Een nieuwkomer in de financiering van bos zijn koolstofcertificaten, uitgegeven door de Stichting Nationale Koolstofmarkt. Zo'n certificaat is geld waard. Dat is wel een kwestie van lange adem. De bomenplanter moet zich niet direct rijk rekenen, want de opbrengst neemt pas toe, naarmate het bos ouder wordt. Een volwassen bos levert op dit moment jaarlijks 180 tot 270 euro per ha op, maar niemand weet hoe die prijzen zich ontwikkelen. Op den duur kunnen de koolstofcertificaten mogelijk ook gebruikt worden voor de industrie of andere bedrijven, die willen uitbreiden of nieuwbouwen, maar daarvoor koolstofcredits nodig hebben. De Europese Commissie doet er onderzoek naar.

Kortom, 37.000 ha extra bos ziet hij in de komende tien jaar niet lukken, hooguit een klein deel. Ook Martijn Boosten van kennisinstituut Probos tempert de hoge verwachtingen. 'Het zou al heel mooi zijn als de helft wordt gerealiseerd, gezien de financiële middelen die de overheid momenteel heeft gereserveerd,' schat hij het resultaat in.

Dubbel zoveel bos

Aan ambities geen gebrek. In een studie van het Planbureau voor de Leefomgeving staat dat er tot 2050 tussen de 270.000 en 380.000 ha bij kan komen, plus 50.000 ha aan landschapselementen. Dat zou een verdubbeling zijn van het bosareaal, wat

“Ambitie en realiteit zijn aardig uit het lood geslagen”

in totaal neerkomt op een kwart van ons grondgebied. Wat een verschil met de vijftiger jaren toen Nederland krap 7 procent bos telde.

Wie gaat dat betalen? Reken alleen al de kosten voor het waardeverlies van landbouwgrond dat wordt omgezet in bosgrond. Gemiddeld komt dit per hectare neer op zo'n 45.000 euro. Dan staat er nog geen boom in de grond. Aanplant kost volgens Probos 14.000 euro. Het opstellen van een plan kost enkele duizenden euro's. Daarbovenop komen de kosten voor beheer en onderhoud. Subsidies en de verkoop van hout maken dat maar ten dele goed.

Nieuw GLB

Gelden vanuit de EU bieden wellicht uitkomst, bijvoorbeeld vanuit de Green Deal. Ook in Brussel leven ambitieuze ideeën voor bosuitbreiding met twee miljard bomen om de klimaatdoelstellingen te kunnen halen. Hoeveel geld daarvoor beschikbaar komt, is nog niet bekend. Eurocommissaris Timmermans moet zijn plannen nog bekend maken.

Daarnaast is er het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), dat in 2023 ingaat. Ook dat voorziet in eco-regelingen, waaronder bosaanleg

Martijn Boosten en Berend Pastoor (r).

Grote twijfels

Daarnaast heeft het nieuwe kabinet straks een dikke coronaregeling te vereffenen. De FPG-directeur heeft grote twijfels of de 100 miljoen bomen wel gehaald kunnen worden. Los van het geld is het volgens hem een hele toer om op bescheiden schaal bosaanplant voor elkaar te krijgen. Denk aan grondverwerving, het opstellen van een plan en een bestemmingswijziging.

Ook gelden vanuit de EU bieden wellicht uitkomst.

kan vallen. Het ministerie van LNV moet aan die eco-regelingen invulling geven. Als optie noemt de bosstrategie dat boeren een vergoeding krijgen voor grond met landschapselementen. Maar dat is volgens Brussel geen vanzelfsprekendheid.

230 miljoen beschikbaar

Nationaal is vanuit het Klimaatakkoord 30 miljoen euro beschikbaar. Bovendien is voor de stikstofproblematiek 200 miljoen euro beschikbaar, waarvan een deel besteed kan worden aan de aanleg van 3.400 ha bos had als compensatie voor de bomenkap in Natura 2000 gebieden. Tot nog toe hoefde die compensatie niet binnen de Natura 2000

regelgeving, maar dat gaat de overheid met terugwerkende kracht tot 2017 opheffen.

Verder rekent de bosstrategie op geld van de provincies. Zij maken enthousiast plannen om honderdduizenden bomen te planten, maar kijken voor de financiering op hun beurt toch vooral naar het Rijk. Daarnaast is er subsidiegeld beschikbaar voor de aanplant van nieuw bos in het Natuurnetwerk Nederland. FPG-directeur Berend Pastoor maakt daar wel een kanttekening bij. 'Voor dat bos zijn gronden nodig die met subsidie zijn omgezet naar bijvoorbeeld schraal, kruidenrijk grasland. Het is niet vanzelfsprekend dat je daar nu weer bos neerzet.'

AGROFORESTRY

Een noviteit in Nederland is de mogelijkheid van agroforestry. Dat is het combineren van de bosfunctie met veehouderij of bv. een voedselbos. Denk aan een bos waarin schapen of kippen worden gehouden. De bosstrategie ziet dit als zeer perspectiefvol en zet in op 25.000 ha agroforestry.

Hiervoor is zeker belangstelling, constateert Martijn Boosten van Probos. Grootste knelpunten zijn de regelgeving rond mestrechten, de hectarevergoeding vanuit het GLB en de waardevermindering van de andbouwgrond.

Geldautomaat in Frankfurt

De bosstrategie rekent ook op sponsorgeld van bedrijven, die willen inhaken op de klimaatdoelstellingen. Martijn Boosten van Probos noemt daarnaast tot slot de geldautomaat van de Europese Bank in Frankfurt. 'Lenen is nu bijna gratis, dus haal daar 1 of 2 miljard op. Dat is niet alleen goed voor het klimaat en schone lucht, het levert ook meerwaarde in hogere huizenprijzen, beperking van wateroverlast en in recreatie en toerisme. Als het nu niet lukt om op grote schaal aan te planten, lukt het misschien nooit meer.'

TEKST: HANS SIEMES

FOTO'S: GUY ACKERMANS (FOTO MARTIJN BOOSTEN), MARGRIET PFLUG (BOSFOTO'S)